

Fra datasæt til journalistik: Et kvalitativt studie af danske datajournalisters legitimeringspraksis og epistemologi

By Boy Rasmus Repenning

Jyllands-Posten / DMJX / Aarhus University (cand.public.), Denmark

Når kvantitative datasæt skal oversættes til journalistisk, er der på mange måder tale om en balancegang mellem adskillige discipliner såsom videnskab, it og journalistik med hver deres krav, normer og logikker. En særligt i professionsteoretisk perspektiv interessant problemstilling er derfor, hvordan danske datajournalister legitimerer deres praksis ift. produktionen af datajournalistik, samt hvorvidt der ud fra mønstre i deres legitimeringsstrategier kan identificeres bestemte epistemologiske særtræk ved denne journalistikform. Netop denne problemstilling er som led i et specialeprojekt søgt belyst med afsæt i otte semi-strukturerede interviews med danske datajournalister, der bygger videre på indsigter fra en supplerende indholdsanalyse af datajournalisternes produktioner og en initial gennemgang af den eksisterende forskning.

I litteraturen kan der identificeres tre vidensrationaler med specifik betydning for datajournalistikken, hvorved vidensrationaler defineres som bestemte systemer af begreber, normer og logikker, der har potentiale til at styre den professionelle praksis. Et første videnskabeligt rationale er grundlaget for CAR-traditionen og tilsigter brugen af kvantitative metoder og en videnskabelig-positivistisk inspireret epistemologi. Et data-drevent rationale er kendetegnet ved en grundlæggende tro på, at data selv i nogen grad kan udgøre en historie og sidenhen bør spille en større rolle i selve formidlingen. Endeligt bygger et tredje rationale på elementer fra open source-kulturen og lægger særlig vægt på åbenhed omkring data og arbejdsprocesser. Datajournalistik ses her som en iterativ og kollaborativ proces, hvorfor en omfattende åbenhed omkring datasæt mv. er sine qua non.

Men hvilken rolle spiller disse vidensrationaler for legitimeringen af datajournalisternes fremgangsmåde? Det overordnede svar på undersøgelsens problemstilling er, at danske datajournalister legitimerer deres praksis ved forholdsvis pragmatisk at kombinere epistemologiske og metodologiske elementer fra forskellige vidensrationaler, hvorved journalistiske rationaler sætter tydelige rammer for importen af metoder og logikker fra andre discipliner. Det er sidenhen vanskeligt at identificere én bestemt epistemologi, idet både datagrundlaget, produktionsvilkår og ikke mindst den journalistiske historie spiller ind, når datajournalisterne bevidst eller ubevidst vælger deres epistemologiske tilgang.

Den grundlæggende pragmatiske tilgang giver datajournalisterne på den ene side en forholdsvis stor fleksibilitet ift. at tilpasse fremgangsmåden de givne omstændigheder og praktiske forhold, men den indebærer også, at det egentlige erkendelsesteoretiske grundlag for datajournalisters kombination af vidensrationaler forbliver diffus. Undersøgelsen diskuterer på dette punkt, hvorvidt en klarere artikulation af de epistemologiske præmisser vil kunne gavne datajournalistikken som helhed. For det første vil den kunne fungere som udgangspunkt for at udarbejde mere præcise retningslinjer og procedurer for det journalistiske arbejde med data, vi allerede ser i dag. For det andet vil den skabe et mere sikkert fundament for en yderligere

inkorporation af metoder og rationaler fra andre discipliner med målet om at udvide journalistikkens metodiske og formidlingsmæssige horisont.

I et professionsteoretisk perspektiv kan undersøgelsens konklusioner endelig tolkes som et tegn på en udpræget journalistik professionsforståelse blandt datajournalisterne, hvilket kommer til udtryk i en stærk bevidsthed om journalistiske normer og konventioner i det daglige arbejde med datajournalistik. Samtidig giver konklusionerne dog anledning til at rejse spørgsmålet, hvilken betydning datajournalistikens multidisciplinære karakter og pragmatiske epistemologiske tilgang har eller kan få for den journalistiske profession som helhed.

Undersøgelsen er udarbejdet i perioden februar 2016 til august 2016 som led i et specialeprojekt på cand.public.-uddannelsen på Aarhus Universitet og DMJX. Den tilknyttede vejleder var Flemming Tait Svith, forskningslektor ved DMJX. Det vedhæftede abstract forestiller et uddrag af undersøgelsens centrale konklusioner.
